26 ta' Mejju 1964

Imħallef:

Onor. Edoardo Magri LL.D.

Lorenza Borg pro et noe.

versus

Carmelo Borg u Vincent Zammit (Passport Officer)

Patria Potestà — Art 156 (I) Art. 176 (A) u Art. 180 (I) (a) (b) tal-Kodiċi Ċivili

Il-Qorti għal raġuni tajba tista tagħti s-setgħa lit-tifel minuri jitlaq mid-dar ta' missieru (Art. 156 (I) tal-Kodiċi Ċivili). Izda din il-miżura adattata favur il-minuri li jkun allontanat mid-dar, ma tneħħi xejn mid-drittijiet li jibqgħu fil-missier bħala l-unika persuna fil-familja li hija investita mill-patria potestà.

Il-patria potesta tispiċċa biss "ipso jure" u jekk it-tifel bil-kunsens tal-missier jitlaq mid-dar u jmur jgħix għal-rasu (Art. 174 (A) tal-Kodiċi ċivili).

F'dan il-każ l-omm li b'sentenza tal-qorti f'kawża ta' separazzjoni kienet ġiet fdata lilha l-kura tat-tfal minuri tagħha u ta' żewġha ma ingħataliex permess biex tkun tista temigra bit-tfal b'kollox u dan minħabba li dan kien jilledi l-patria potestà tal-missier li oppona għat-tluq tagħhom.

Il-Qorti, rat l-att taċ-ċitazzjoni li bih l-attriċi premessi d-dikjarazzjonijiet meħtieġa u mogħtija l-provvedementi opportuni, peress li b'sentenza ta' din il-qorti tat-30 ta' Marzu 1963 l-attriċi otteniet is-separazzjoni legali minn żewġha b'tort unikament tiegħu imħabba swat, theddid, insulti u sevizji u l-imsemmija minuri ġew fdati fil-kura tal-attriċi, u

peress li l-konvenut minn dak iż-żmien l-hawn qatt ma ra lill-imsemmija uliedu u anzi qal man-nies kontra tagħhom u naqas li jmantnihom u għażel li imur il-ħabs mill jmantni lill-istess martu u uliedu u qed jallega minflok li ibnu minuri Ġużeppi mhux tiegħu, u peress li l-attriċi ħasset li jkun aħjar għaliha li temigra għall-Awstralja flimkien ma ommha li f'dan iż-żmien kollu mantnietha u tmur fejn missierha u ħutha hemmhekk billi Malta ma fadal ħadd, u peress li wara li għamlet il-proċeduri neċessarji għalbiex temigra u ġiet informata li tista issiefer fix-xahar ta' Mejju meta tottjeni l-passaport għall-imsemmija uliedha minuri, u peress li l-passaport port Officer irrifjuta inġustament li jirrilaxxa passaport għalihom mingħajr jew il-permess tal-missier jew awtorizzazzjoni tal-Qorti, u dan nono-stante li għat-tenur ta' regulation tlieta (3) maħruġa b'legal notice numru 9 tas-sena 1962, maħruġa skond il-poteri mogħtija lill-Gvernatur b'Section 9 tal-passaport ordinance (Kap 98) tgħid li għandu jingħata passaport f'kas simili jekk l-omm jew persuna oħra tipprova li hija tutriċi jew kuratriċi tal-minuri wara li jsiru lill-Passaport Officer kopja tal-Ordni tal-Qorti li tpoġġi t-tarbija fil-kustodja tagħha, kif fil-fatt sar u peress li l-attriċi għat-tenur tar-rikjesta tal-passaport officer għamlet rikors quddiem is-Sekond Awla tal-Qorti Ċivili biex il-passaport officer jiġi ordnat jirrilaxxa l-imsemmija passaporti (Dok A) u din il-Qorti b'digriet tagħha tat-2 ta' Mejju 1964 irrimettiet lill-attriċi quddiem il-qorti kompetenti stanti li l-konvenut Carmelo Borg oppona, u peress li fi kwalunkwe kas dina l-opposizzjoni fiċ-ċirkustanzi hija inġustifikata stante li huwa fl-interess tal-minuri li jsiefru ma ommhom għall-Awstralja talbet il-għar-raġunijiet premessi u dawk li jirrisultaw (1) jiġi ddikjarat u deċiż li l-kunsens tal-attriċi biex jiġi rilaxxat passaport lill-uliedha fil-kas presenti huwa biżżejjed skond il-liġi tal-passaporti biex il-passaport officer jirrilaxxa l-passaport tagħhom; (2) u fi kwalunkwe kas jiġi ddikkjarat

u deċiż li l-opposizzjoni magħmula mill-konvenut Carmelo Borg hija inġusta, bla bażi u kontra l-istess tal-minuri, u konsegwentement dina l-Qorti tawtorizza lill-passport officer biex jirrilaxxja il-passaport għall-imsemmija minuri bl-ispejjeż kompriżi dawk tar-rikors Dok A anness maċ-ċitazzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-attriċi u n-nota tax-xhieda tagħha.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut Carmelo Borg li biha jgħid illi huwa ma iddekadix mill-patria potestà skond l-artikolu 176 jew l-artikolu 180 tal-Kodiċi Ċivili, illi skond l-artikolu 69 tal-Kodiċi iĊvili l-konvenut għandu d-dritt u l-obbligu tal-manteniment u l-edukazzjoni ta' uliedu, illi l-attriċi mhix kuratriċi tat-tfal tal-kontendenti skond il-liġi billi l-istess tfal mhumiex interdetti jew inkapaċitati, jew għandhom lill-missierhom assenti, jew skond l-artiklu 172 tal-Kodiċi Ċivili.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut Carmelo Borg u n-nota tax-xhieda tiegħu.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut Vincent Zammit li biha jgħid illi fiċ-ċirkostanzi, cioe illi l-konvenut Carmelo Borg għandu l-patria potestà fuq it-tfal minuri u meta l-attriċi trid tieħu t-tfal il-bogħod minn dawn il-gżejjer l-Awstralja, illi b'hekk il-missier ma jkunx jista jarahom aktar issuġġerew prudenza massima lill-esponent fil-għoti tal-passaporti relativi, illi l-esponent salv illi jopponi ruħu għall-ispejjeż f'din il-kawża jirrimetti ruħu għad-direzzjoni ta' din il-Qorti.

Omissis . . . . .

Ikkunsidrat:

Li dina l-kawża oriġinat ruħha mill-opposizzjoni tal-konvenut Carmelo Borg mogħtija quddiem il-Qorti tas-Sekond'awla fuq it-talba tal-attriċi biex tkun awtorizzata tieħu magħha l-Awstralja lit-tfal minuri Stella, Evelyn, Nicola, Doris u Giuseppe, aħwa Borg li qegħdin avdati taħt il-kura tagħha in forza tas-sentenza mogħtija fit-30 ta' Marzu 1963 fil-kawża ta' separazzjoni fl-ismijiet "Lorenza Borg vs. Carmelo Borg". In vista ta' dina l-opposizzjoni l-Qorti tas-Sekond Awla b'digriet tat-2 ta' Mejju 1964 irrimettiet lill-attriċi quddiem dina l-Qorti.

Li bħala konsegwenza ta' dana l-provvediment il-konvenut Vincent Zammit nomine irrifjuta li jirilaxxa passaport għall-imsemmija tfal minuri mingħajr il-kunsens tal missier jew l-awtorizzazzjoni tal-Qorti.

Ikkunsidrat:

Li ebda prova ma ġiet prodotta mill-attriċi li l-konvenut iddekada b'xi mod mid-drittijiet tal-patria potestà attribwiti lilu mill-liġi (Art. 154 Kodiċi Ċivili). L-attriċi pero qegħda pero qegħda ssostni li għandha d-dritt li tieħu magħha lill-uliedha minuri għaliex il-kura tagħhom hija fdata lilha mill-Qorti, u għaliex is-separazzjoni personali ġiet pronunzjata li ħtija tal-konvenut Borg, li kien jaħqar lill-uliedu billi ma jmantnihomx, u l-imġieba tiegħu kienet ta' ħsara lit-trobbija tat-tfal,

Ikkunsidrat:

Li huwa veru li l-Qorti għal-raġuni tajba tista' tagħti s-setà' lit-tifel minuri li jitlaq mid-dar ta' missieru (Art. 156 (I) Kodiċi Ċivili) iżda dina l-miżura adottata favur il-minuri

li jkun allontanat mid-dar, ma tneħħi xejn mid-drittijiet li jibqgħu fil-missier, bħala l-unika persuna fil-familja li hija investita bil-patria potestà.

Ikkunsidrat:

Li l-potestà tispiċċa biss "ipso jure" jekk it-tifel bil-kunsens tal-missier jitlaq mid-dar u jmur igħix għal-rasu (Art. 176 (A) Kodiċi Ċivili). Pero fil-kas in disamina ma jirriżultax li l-konvenut Borg qatt ippresta l-kunsens biex uliedu jitilqu mid-dar, anzi irriżulta li dawna jinsabu mal-attriċi li provvediment tal-Qorti f'kawża ta' separazzjoni u illum huwa qiegħed jopponi li jitilqu minn Malta, għaliex b'dana l-mod jitlef kwalunkwe kuntatt magħhom. Huwa risaput li dik id-disposizzjoni tal-liġi ġiet interpretata fis-sens li hemm bżonn li t-tifel ikun fil-fatt kapaċi igħix ekonomikament indipendenti mill-ġenituri tiegħu, iġifieri kun emanċepat "di fatto", dak li ma jidhirx li jista' jingħad għal kas preżenti (Kollez. XXXVI, I, 203) u f'kwalunkwe kas dina il-fakulta mogħtija mil-liġi lill-Qorti li tagħti is-setgħat lit-tifel li jitlaq minn dar missieru, hija eserċibbli fil-konkors ta' ċirkustanzi gravi (Kollex. XIII, 390, XXXV, I, 203).

Ikkunsidrat:

Inoltri l-provvediment ta' natura essenzjalment transitorja, li bih li-Qorti f'kawża ta' separazzjoni tavda l-kura tat-tfal lill-omm fl-aħjar interess tagħhom, m'għndux jittieħed bħala menomazzjoni tad-drittijiet tal-patria potestà, li l-missier jibqa jikkonserva u jeserċita għall-finijiet personali u patrimonjali fuq uliedu minuri li jkunu ġew distakkati minnu inċidentalment fil-ġudizzju ta' separazzjoni, mingħajr b'ebda mod ma' jkun sar pronunzjament fuq id-dekadenza tal-missier mill-patria potestà.

Ikkunsidrat:

Li fil-kodiċi tagħna l-patria potestà hija riservata esklusivament għall-missier għad-differenza tal-kodiċi Taljan li, wara dibattitu fil-Commissione di Coordinamento, il-patria potestà ġiet attribwita, skond il-proġett Pisanelli lill-ġenituri, b'dana pero li l-eserċizzju tagħha ġie rimess kompletament lill-missier. Mentri fil-kodiċi Franċiż dina l-potestà ġiet solidament investita fil-missier u l-omm. Il-leġislatur tagħna ottjena ruħu mal-prinċipji esposti mill-kummissjoni Senatorjali Tal-Gvern Taljan, li esprimit l-opposizzjoni tagħha għall-abbinament tal-potestà fiż-żewġ ġenituri, b'dawna l-kliem: *"Questo principio che non puo dirsi conforme alla natura* della natura della societa domestica, non è proprio delle leggi e delle tradizioni italiche, le quali sempre considerano la patria potesta come attributo del padr, che è il vero ed unico capo della famiglia. . . . . .noi amiamo meglio di raffigurarci *nella famiglia il vero tipo di una piccola monarchia di cui* il padre è il sovrano" (Verbali Commissione di Coordinamento XIII n. 4).

Ikkunsidrat:

Li l-patria potestà ġiet dejjem intisa bħala kompless ta' drittijiet u doveri li għandu l-missier lejn it-tfal, u b'mod speċjali tikkomprendi dawk inerenti għall-edukazzjoni, għall-manteniment u għall-viġilanza tagħhom. Issa l-effett *tas-separazzjoni tal-miżżewġin ma jistax ġuridikament* jingħad li dawna l-attribwiti ma jkomplix jissussustu fil-missier jekk ma jkunx hemm pronunzjament f'kawża istitwita appositament li bih il-missier jiġi dikjarat dekadut mid-drittijiet tal-patria potestà "La decadenza della patria potestà *deve essere pronunciata espressamente dal tribunale* ed ha luogo solo soltanto quando il genitore viola o trascura con grave pregiudizio del figlio i doversi as essa inerenti" (Az-

zolina: La Separazione Personale di Coniugi; pag. 125) u Piola ikompli jirribadixxi dana l-konċett meta josserva: "La separazione personale agisce come causa modificatrice dell' organizzazione del potere al quale l'incapace trovasi sottoposto onde adottare il potere stesso alla ncessità alle quali si deve provvedere ma non produce l'effetto di rendere l'incapace sottoposto ad un potere diverso dalla patria potesta" (Delle Persone Incapaci pag. 741 App. Milano 7/X/1938 M.C.C. Monit. Trib. 1939, 142). Huwa veru li jeżistu leġislamenti jammettu d-dekadenza tal-patria potestà bħala effett tal-kawża ta' separazzjoni (Kodiċi Spanjol Art. 169, No. 42) pero, dana huwa kas sporadiku u kważi l-awturi u l-leġislazzjonijiet kontinentali huma kollha konkordi li l-missier ma jitlifx il-patria potestà jekk mhux f'kawża u li f'pronunzjament tat-tribunal għaliex l-effiċaċija tal-provvediment tal-kollokament tat-tfal għand l-omm, li jiġi mogħti fil-kawża ta' separazzjoni "è limitata agli attribuiti per quali la disposizzjone fu data ma non porta pregiudizio alla patria potestà considerata nel complesso degli attributi, l'esercizio della quale compete al padre" (Piola, ibid. pag. 873 Gassaz Torino Marzo giorio 20. 1879, Toro Ital. 1879, 795).

Ikkunsidrat:

Li t-talba tal-attriċi timplika allontanament definitiv minn dawn il-Gżejjer, fejn joqgħod żewġha, tat-tfal, li skond il-liġi l-missier għandu fuqhom id-dritt tal-viġilanza, li jidderiva mill-patria potestà (Art. 155 Kod. Ċivili). Dana d-dritt ma jkunx jista jiġi eserċitat mill-missier, li allovolja ma baqax jabita ma uliedu, jibqalu l-prerogativa li jippartecipa fil u japprova dawk l-atti kollha direttivi fondamentali tal-ħajja ta' uliedu bħal ma huma l-avvjament għall-professjoni jew mestier u simili li fuqhom ma jista jkollu ebda influwenza u kontroll jekk uliedu jitbedu minn dawna l-Gżejjer. Kien għalhekk li l-ġurisprudenza Taljana, f'kas ta' diverġenza bejn

il-ġenituri fuq kontinġenzi simili iddelegat lit-Tribunal Ordinarju jew lill-Imħallef Titulari (Qorti tas-Sekond Awla) issoluzzjoni relativa (App. Bari 7/XI/1924, Golucci Foro Rep. 1925. 1652).

Ikkunsidrat:

Li l-attriċi f'dina l-kawża ma għamlet ebda talba speċifika għall-pronunzjament tal-Qorti dwar id-dekadenza ta żewġha mill-patria potestà biss illuminat il-pretensjoni tagħha fuq il-motiv tal-opposizzjoni inġustifikata żewġha u tal-konvenut Zammit nomine kif ġa fuq esposti.

Ikkunsidrat:

Li skond l-art 180 (I) (a) u (b) tal-Kodiċi Ċivili, il-missier jista' jiġi mneħħi mill-Qorti, mill-jeddijiet kollha ta' seta' ta' missier jew minn biċċa minnhom f'kull wieħed mill-każijiet hemm kontemplati u fosthom jekk il-missier jaħqar lit-tifel, inkella ma jieħux ħsieb tal-edukazzjoni tiegħu u jekk l-imġieba tal-missier tagħmel ħsara lit-trobbija tat-tifel.

Li huwa veru li mill-kawża ta' separazzjoni irriżultaw xi wħud minn dawna l-motivi li għalihom il-konvenut seta jiġi privat mill-patria potestà, iżda dina l-Qorti m'għandhiex quddiemha ebda pronunzjament ġudizzjarju u anqas talba apposita biex tista' tesawdixxi l-awtorizzazzjoni mitluba mill-attriċi.

Ikkunsidrat:

Li skond l-artikolu fuq ċitat il-Qorti ma tistax, "marte proprio" tippronunzja d-dekadenza tal-konvenut mill-patria potestà, għaliex tkun qegħda tesorbita mill-konfini li fiha ġiet delimitata l-kontroversja; u quddiemha anqas ma jista'

jkun leċitu li jiġu prodotti provi f'dana s-sens, molto più li l-konvenut qiegħed jikkontesta t-talba u dana l-atteġġjament mhux indifferenti kien jirripeti ruħu kieku issir it-talba għad-dekadenza tiegħu mill-patria potestà fuq uliedu. Għalhekk dina l-Qorti, f'dina l-kawża ma tistax tieħu in konsiderazzjoni t-talbiet tal-attriċi fin-nuqqas ta' talba apposita fis-sens fuq enunċjat.

Li anki t-tribunali tagħna huma tal-istess parir, u fil-kawża "Grech vs. Calafiore" deċiża mill-P.A. fil-4 ta' Diċembru 1896, ġie stabilit il-prinċipju li "l'abuso del potere paterno non produce di diritto la decadenza del medesimo ed appartiene all'autorita giudiziaria di decidere, avuto riguardo alle circostanze se il genitore siasi reso colpevole di atti talmente gravi da incorrere in suffatta decadenza" (Kollez. XV, 625).

Ikkunsidrat:

Li sewwa għamlet il-Qorti ta' Ġurisdizzjoni Volontarja meta rrimettiet lill-attriċi fil-kontenzjuż, għaliex kas bħal dana illum huwa ta' rikorrenza ordinarja u frekwenti u kien meħtieġ li l-awtorita amministrativa tieħu direttiva mill-Qorti, biex tkun tista' timpedixxi awtorevolment il-ħruġ ta' passaport favur dawk il-minuri li ta' spiss jippruvaw isiefru anke kontra l-volonta ta' missierhom. Il-Qorti mhiex awtorizzata tissupplixxi l-kunsens tal-missier sakemm dana jikkonserva integra l-patria potestà, in basi għall-adaġji tas-sapjenza Romana. "In potestate nostra sunt liberi nostri quae ex justis nuptiis procreavimus (Pr. J. de patr. not. 19) għaliex altrimenti tkun qegħda taġevola, b'mod l-aktar antiġuridiku l-proċess ta' disfaċiment tal-familja billi tippermetti li l-ulied minuri jbbandonaw lil missierhom fl-avventura tal-emigrazzjoni, li mhux dejjem jista' jkollha għalihom dawk l-assikurazzjonijiet morali, patrimonjali u soċjali meta hu-

ma jiġu biex jaffrontaw dina s-sitwazzjoni ġdida u diffiċili mingħajr għajnuna, il-gwida u l-appoġġ ta' min ġabhom fid-dinja. In vista tal-konklużjoni li għaliha waslet dina l-Qorti, ma tidhirx meħtieġa l-indaġini u deċiżjoni tat-talbiet l-oħra li minnha jiddependu.

Għal dawn il-motivi, tiddeċiedi billi tiċħad it-talbiet tal-attriċi proprio et nomine, bl-ispejjeż kontra tagħha.